

NÝGGJ STÝRISAMBOÐ

skulu tryggja varandi fiskiskap

JÁKUP REINERT
fiskifrøðingur

REGULERING: Síðani 1998 hefur tann sonevnda PA-fyrivarnisreglan verið galdandi fyri vísindaligu ráðgevingina hjá Havstovuni. Nú er ein nýggj altjóða skipan ávegis. Umframt burðardygd er lyklaorðið nú at tryggja tann mest varandi fiskiskapin.

Altjóða broytingar eru á veg í arbeiðinum at stýra fiskiskapi og við vísindaligu ráðgevingini.

Seinastu 30 árinu eru nógvar altjóða samtyktir gjørdar um, hvussu fiskiskapurin kann regulerast á skilabesta hátt. Og broytingarnar, sum nú fara at henda, fara at seta nýggj krøv til fiskiskapin.

13 ár við fyrivarnisregluni

Eitt grundleggjandi amboð í ráðgevingini hjá Havstovuni tey seinastu 13 árinu hefur verið tann sonevnda fyrivarnisreglan. Reglan um fyrivarni – Precautionary Approach, stytta

PA – varð allýst í “United Nations Straddling Fish Stocks agreement” og “FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries”, sum báðar komu í 1995. Eftir tað tók altjóða havgranskingarstovnurin ICES hetta amboð við í sína ráðgeving.

Høvuðsendamálið við PA er at tryggja, at stovnarnir verða fiskaðir lívfrøðiliga burðardygt. Tað merkir, at forðast skal fyri, at gýtingarstovnarnir gerast so smáir, at vandi er

fyrí, at teir ikki megna at framleiða góða tilgongd.

Í praksis varð hetta gjørt við

Havgranskingarstovnurin ICES er nú í ferð við at fara frá eini PA-ráðgeving til eina sonevnda MSY-ráðgeving, sum stendur fyri Maximum Sustainable Yield

tveimum átøkum. Í fyrra lagi varð ásett eitt markvirði fyri gýtingarstovnar (B_{lim}), sum gýtingarstovnar ikki mugu fara niður um.

Og í seinna lagi varð ásett eitt markvirði fyri, hvussu stórir partur av

gýtingarstovnunum kann veiðast um árið (veiðutrýst, F_{lim}), fyri at gýtingarstovnarnir ikki skulu minka niður um B_{lim} .

Men stovnsmetingar eru heftar av ávísari óvissu. Fyri at leggja upp fyri hesum, er óvissan løgd aftrat B_{lim} , og hetta fyrivarnis markvirðið, B_{pa} , er tað, ið nýtt verður í ráðgevingini.

Og á sama hátt er tað F_{pa} , ið verður nýtt sum markvirði fyri veiðutrýst.

Hesi fyrivarnis referansuvirði vórðu ásett fyri tosk, hýsu og upsa undir Føroyum í 1998, og hava verið grundarlagið fyri ráðgevingini hjá bæði ICES og Havstovuni síðan tá.

Nevnast kann, at B_{lim} og B_{pa} fyri hýsu vórðu endurskoðað og broytt í 2007, og fyri upsa verða tey endurskoðað og vónandi broytt í 2011.

Men nú verður skipanin so broytt.

Vistfrøði og MSY

ICES er nú í ferð við at fara frá eini PA-ráðgeving til eina sonevnda MSY-ráðgeving, sum stendur fyri Maximum Sustainable Yield. Henda

ráðgeving hevur ikki einans til endamáls at tryggja eina burðardygga veiðu, men skal harumframt tryggja eina mesta, varandi veiðu.

Eins og gjørt varð, tá PA-ráðgevingin varð sett í verk, so er broytingin til MSY eisini gjørd

fyri at lúka altjóða samtyktir. Longu á United Nations Convention on the Law of the Sea í 1982 varð ynski sett fram um, at reguleringar av fiskiveiðuni skuldu tryggja, at sum mest fekst burtur

úr stovnunum í longdini. Og við Johannesburg Declaration of the World Summit of Sustainable Development í 2002 varð tráðurin tikin uppafur. Tá varð samtykt, at vistfrøðilig viðurskipti skuldu takast við í reguleringina, og at stovnarnir skuldu byggjast upp til støddir,

ið kunnu geva ta størstu varandi úrtøkuna og fiskiskapin.

2015 er málið

Umskiptið til eina MSY-regulering er ætlað sum ein líðandi gongd, har skipanin skal gerast virkin í

seinasta lagi í 2015. Nú eru bert fyra ár eftir til hetta málið.

ICES hevur avgjørt at halda fast um hesa tíðarfreist í síni ráðgeving. Stovnurin mælir tí til, at veiðutrýstið beinanvegin verður regulerað niður á F_{pa} . Síðani skal tað árliga veiðu-

trýstið so líðandi minkast niður á F_{MSY} í 2015.

Í hesum liggur eisini, at F_{MSY} ikki kann vera størri enn F_{pa} , men aloftast nakað minni. Ein umlegging av ráðgevingini fer sostatt at krevja at fiskiskapurin verður skynsamiligur í komandi árum.

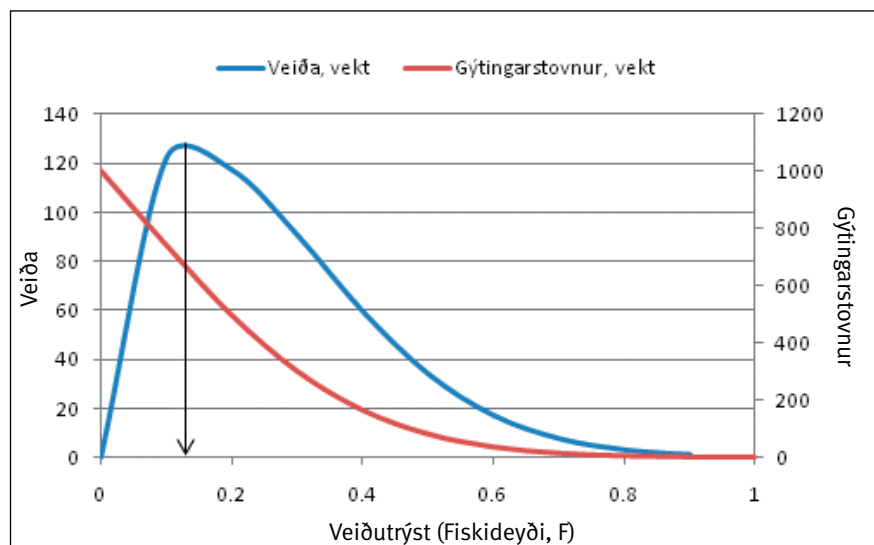
Umskiptið til eina MSY-regulering er ætlað sum ein líðandi gongd, har skipanin skal gerast virkin í seinasta lagi í 2015

MSY og rætta veiðutrýstið

MSY-hugtakið er víst á myndini. Myndin byggir á eitt sonevnt produktiónsmodell, har til ber at rokna eitt veiðutrýst (F_{MSY}), har stovnurin í longdini fer at geva ta mestu, varandi veiðuna (MSY). Ætlanin er so, at veiðutrýstið skal regulerað soleiðis, at tað í miðal verður F_{MSY} (also eitt target virði, F_{target}).

Reguleringin kann gerast við at áseta kvotur, t.v.s. eitt Total Allowable Catch, stýtt TAC, ella á føroyskum Mest Loyvda Veiða, stýtt MLV. Ella eina hóskandi veiðuorku, t.d. tal á fiskidøgum.

Ørvurin vísir tað veiðutrýstið (F_{MSY}), sum í longdini í miðal gevur størstu, varandi veiðuna.

Veiðusetningur

Ein veiðusetningur – Harvest Control Rule, HCR – er eisini settur út í kortið.

Stovnsstöddin, sum í longdini gevur størstu varandi veiðuna, verður nevnd B_{MSY} . Hon er sera trupul at meta neyvt, men eydnast tað at regulera veiðutrýstið til F_{MSY} (í miðal), so fer stovnurin at sveiggja nakað um eitt miðalvirði, ið ikki er neyðugt at kenna neyvt.

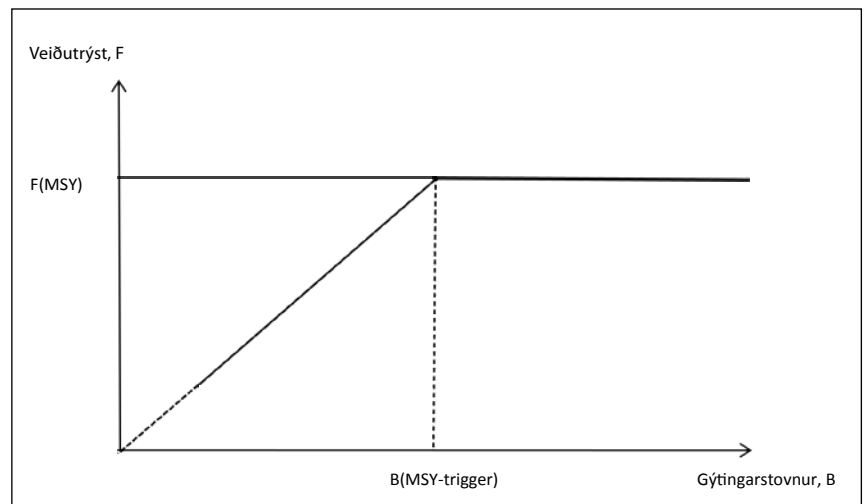
Tó er alla tíðina neyðugt at fylgja væl við stovnsstöddini. Skuldi tað so hent, at stovnurin, t.d. vegna broytt náttúruviðurskipti, minkar ov nógv, hóast veiðutrýstið í miðal liggur um F_{MSY} , so er neyðugt fyríbils at minka veiðutrýstið, til tess at forða fyri, at gýtingarstovnurin gerst ov lítil.

Í veiðusetninginum, sum sæst á myndini, er víst ein stovnsstödd, $B_{MSY-trigger}$, ið sum oftast fer at vera umleið B_{pa} í PA-ráðgevingini. Fer

gýtingarstovnurin niður um hetta virðið, skal veiðutrýstið minkast, og tess longur hann fer niður um virðið, tess meira skal veiðutrýstið minkast.

Tann brotna farstrikan á myndini vísir, tá gýtingarstovnurin verður heilt lítil. Hvat tá skal henda, er ikki heilt vist, men uttan iva

verður ráðgevingin tá at gevast við fiskiskapinum. Ein slíkur veiðusetningur vil fyri t.d. Føroyar merkja, at tað bert í heilt serligum førum verður mælt til heilt at steðga fiskiskapi.

Faldari um nýggja rannsóknarskipið

Í mai 2011 gjørði Havstovan ein faldara, sum í stuttum lýsir verkætlanina "Nýtt havransóknarskip". Faldarin lýsir uppgávnar hjá einum rannsóknarskipi, orsøkirnar til at tørvur er á slíkum skipi, og hví skipið er sniðgivið sum tað er. Tekningar eru av hvørjum dekki sær og av skipinum sum heild.

Harafturat verða Magnus Heinson og nýggja havransóknarskipið sammett við onnur havransóknarskip í mun til stødd og kapasitet.

Faldarin sæst á www.hav.fo.